Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

ЗАМАН

Орта кюн, башил ай (январь), 12, 2023 жыл

№ 2 (21203)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ — ВРЕМЯ — ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КъМР-ни Башчысы Казбек Коковну Къабарты-Малкъар немисли фашистледен азатланнганлы 80 жыл толгъаны бла

АЛГЪЫШЛАУУ

Багъалы жерлешлерим! Бюгюн Къабарты-Малкъар немисли фашистледен азатланнганлы 80 жыл толгъанды. Душман башлагъан Уллу Ата журт уруш дуния тарыхында бек кюйсюзледен бирине саналады. Бизни демингили къыралыбыз жаугъа къажау бирча сюелгенди. Ол къазауатда Къабарты-Малкъарны 60 мингден аслам жашы бла къызы жигитча сермешгенди-ле. Аладан 40 мингден асламы юйлерине къайтмай къалгъандыла.

Битеу халкъла да фашист уучлаучуланы алларында къалкъан болуп сюелгенди-ле. Къыйын сынаулану кезиуюнде республикада жашагъанланы барысы да Ата журтха кертичиликлерин эмда кишиликлерин кёргюзтгенди-ле. Аланы бир ниет бирикдиргенди – душманнга къаты жуап берирге.

Сталинград ючюн урушну барыу халын тюрлендирген уллу къазауат, Нальчик-Орджоникидзе, Малгобек-Грозный, Туапсе жанларында бла Баш Кавказ хребетни ауушларында немислилени алгъа барыуларын тыйыу Кавказ ючюн сермешлени хорлам бла бошалырларына себеплик этгенди-ле.

1943 жылны 11 январында республиканы жери душмандан толусунлай тазаланнганды. Ол кюн биз Къабарты-Малкъарны къоруулагъанланы бла азатлагъанланы батырлыкъларына бла кишиликлерине баш урабыз. Аланы демингили хорламлары келир тёлюлени эслеринде къаллыкъды.

Уллу Ата журт уруш халкъыбызгъа къыйын сынау болгъанды, алай аны ниет чыныгъыуун, тюзлюк хорларыгъына ийнануун жокъ эталмагъанды. Ол ийнануулукъ бюгюнлюкде да сауду. Анга энчи аскер операцияны тийрелеринде аскер борчларын толтура тургъан россейли аскерчилени, ол санда бизни жерлешлерибизни да, батырлыкълары бла ётгюрлюклери шагъатлыкъ этедиле.

Барыгъызны да Къабарты-Малкъарны тарыхында магъаналы кюн бла алгъышлайма, мамырлыкъ, ырахатлыкъ эмда монглукъ тежейме!

Сый бериу

Мамырлыкъ ючюн жан бергенлени эсгергендиле

Тюнене Нальчикде Ёмюрлюк отну къатында Къабарты-Малкъар немисли фашистледен азатланнганлы 80 жыл толгъанлыгына аталгъан жыйылыу болгъанды.

КъМР-ни Парламентини Председателини орунбасарлары **Жанатайланы Салим** бла **Мурат Карданов** келгендиле.

Аладан сора да, Нальчик шахарны эм аны тийле. Нальчикден онбир адам, битеу да республикадан а жыйырма алты адам Совет Союзну Жигити деген атха тийишли болгъандыла. Тогъуэзулан а Махтаулукъну орденини толу кавалерлеридиле. Жыйылыуда аланы эмда душман бу тийрелеге салгъан хатаны юсларинден да айтылгъанды.

Ызы бла ары келгенле «Ёмюрлюк от» эсгертмеге гюлле салгъандыла, азатлыкъ ючюн жан бергенлени шош сюелип эсгергендиле.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Эсигизге салайыкъ: 1943 жылда 4 январьда Нальчик эркин этилгенди, 11 январьда уа битеу республиканы жери да азатланнганды.

Жыйылыугъа республиканы Правительствосуну председатели **Мусукланы Алий**, КъМР-ни Башчысыны Администрациясыны тамата-сы **Мухамед Кодзоков**, ресинде эллени ветеран биригиулени таматалары эм келечилери, шахарда жашагъан абаданла, жаш тёлю да болгъандыла.

Уллу Ата журт урушну кезиуюнде сермешлеге бизни республиканы адамлары да тири къатышхандыла кеслерин аямай атышхандыла, уллу жигитликле да этгендиле.

1943 жылны 11 январында республиканы жери душмандан толусунлай тазаланнганды. Ол кюн биз Къабарты-Малкъарны къоруулагъанланы бла азатлагъанланы батырлыкъларына бла кишиликлерине баш урабыз. Аланы демингили хорламлары келир тёлюлени эслеринде къаллыкъды.

Уллу Ата журт уруш халкъыбызгъа къыйын сынау болгъанды, алай аны ниет чыныгъыуун, тюзлюк хорларыгъына ийнануун жокъ эталмагъанды. Ол ийнануулукъ бюгюнлюкде да сауду. Анга энчи аскер операцияны тийрелеринде аскер борчларын толтура тургъан россейли аскерчилени, ол санда бизни жерлешлерибизни да, батырлыкълары бла ётгюрлюклери шагъатлыкъ этедиле.

Барыгъызны да Къабарты-Малкъарны тарыхында магъаналы кюн бла алгъышлайма, мамырлыкъ, ырахатлыкъ эмда монглукъ тежейме!

КЕНГЕШ

Социал мекямланы къурулушларына – энчи магъана

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** бардыргъан кезиулю ишчи кенгешде быйылны къурулуш жаны бла планы сюзюлгенди. Ушакъгъа КъМР-ни Правительствосуну Председатели **Мусукланы Алий**, КъМР-ни транспорт эмда жол мюлк министри **Аслан Дышеков**, КъМР-ни къурулуш эмда ЖКХ министри **Алим Бербеков** къатышхандыла.

Казбек Коков къырал келишимле тынгылы эмда заманында толтурурларына сакъ болургъа буюргъанды, республикада социал мекямланы ишлеу бютюн тириттиллигин чертгенди, билим бериуде уллу социал объектлеге энчи эс бургъанды.

2023 жылда «Шёндюгю школ» федерал проектге кёре 7 мекям хайырланыргъа берилликди. Сёз Нальчикде 1500 окъуу жери болгъан, Бахсанда 1224 жери бла, Прохладныйде 560 жери бла, Псынабода 150 жери бла, Красносельскоеде 500 жери бла, Сармаковода 275 жери бла, Майскийде 330 жери бла мектеплени юслеринден барады.

Андан сора да, 8 школну къурулушларын башларгъа белгиленеди. Алай бла Александровскоеде 200 жери бла, Прималкинскоеде 500 жери бла, Терек шахарда 800 жери бла, Нарткъалада 400 жери бла, Экинчи Чегемде 800 жери бла, Терс-Къолда 150 жери бла, Нальчикде 800 эмда 700 жерлери бла мектепле ишленирикдиле. Нарткъалада уа дагъыда 2-чи номерли школгъа 400 жери боллукъ мекям къошуллукъду.

Бу ишлеге федерал бюджетден 10 миллиард сомдан артыкъ бёлюрге белгиленеди. Республикалы бюджет да анга кесини юлюшюн къошарыкъды. Дагъыда билим бериуню айнытыуну къырал программасына тийишлиликде быльтыр 19 мектепге тынгылы ремонт этилгенди. 2024 жылгъа дери битеу да 59 окъуу юй тап халгъа келтирилликди.

Аслан Дышеков билдиргеннге кёре, 2023 жылда республикада жолла бла байламлы ишлеге битеу да 4,1 миллиард сомдан аслам бёлюнюрюкдю. Жаланда регион объектледен 30-дан артыгъын тапландырыргъа белгиленеди. Жангыртыллыкъ автомобиль жолланы битеу узунлугъу 100 километрден артыкъ боллукъду. Бек алгъа социал учреждениланы тийрелерине бла туризм маршрутлагъа эс бурулукъду. Алайды да, Каменномостское – Хабаз, Эски Черек – Жемтала – Сукан-Суу автомобиль жоллагъа ремонт этилликди. В. Аул - Хасания – Герпегеж жолну Хасанияда кесеги жангыртыллыкъды. Экинчи Чегем – Булунгу автомобиль жолда тапландырыу ишле да андан ары бардырыллыкъдыла.

Жоллада къоркъуусузлукъну кючлендириу да баш борчладан бири болгъанлай къалады. Аны бла байламлы жолланы жарытыугъа, белгиле, видеокамерала, светофорла салыугъа, жол жанланы бегитиуге энчи эс бурулады. Прохладный – Элбрус, Заюково – Туфкарьер – Дыгамухо, Огъары Малкъар – Мухол, Майский – Заречный – Ново-Ивановское автомобиль жоллада да кёпюрле, темир жолдан ётерча жерле да мардалагъа келиширча этилликдиле. Муниципал жоллагъа да 1,4 миллиард сом къоратыллыкъды. Нальчикде Къабарты, Осетин, Калмыков, Шогенов эмда 2-чи Тамань дивизия атлы орамла, Прохладныйде бла Нарткъалада магистраль орамла мардагъа келиширча этилликдиле. Тапландырыу ишлени 2024 жылда бошаргъа белгиленеди.

Саулукъ сакълау жаны бла да кёп иш тындырылады. Онкодиспансерни къурулушу андан ары бардыраллыкъды. Нальчикде поликлиникаными, Элбрус элде участка больницаны, Кубада амбулаторияны, Октябрьскоеде ФАП-ны быйыл хайырланыргъа берирге белгиленеди. 2023 жылда Кенже, Акъ-Суу, Жемтала, Светловодское, Красносельское, Тёбен Черек, Дейское, Куба-Таба элледе, Звездный посёлкада амбулаторияланы къурулушлары башланырыкъды.

Миллет проектлеге, Шимал-Кавказ федерал округну эмда эллени айнытыуну программаларына тийишлиликде Нальчикде, Бахсан, Элбрус, Черек, Прохладна районлада маданият, спорт объектлени къурулушлары андан ары бардыраллыкъдыла, суу ызла да жангыртыллыкъдыла. 2023 жылда Псыхурейде бла Аушигерде маданият юйлени, Шалушкада универсал спорт комплексни бла футбол майданны, Эльрус элде спорт комплексни бла маданият юйню къурулушлары башланырыкъдыла, деп билдиргенди-ле КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасындан.

ЭСЕПЛЕ

Тамамланнган жумушланы сюзгендиле эмда келир кезиуге планла белгилегендиле

Кёп болмай КъМР-ни урунуу эмда социал къоруулау министри Асанланы Алимни башчылыгъы бла ведомствода кенгеш болгъанды. Анда быльтыр тамамланнган ишлени эсеплегендиле, келир заманнга борчла салгъандыла.

Белгилисича, иш бла жалчытыу эм социал къоруулау - ведомствону баш борчларындан бирлеридиле. Быльтыр къырал эм башха учреждениялагъа иш изленген 21,4 минг адам келгенди. Аладан 14,5 минги усталыкъларына кёре урунургъа изленгендиле. Сагъынылгъан кезиуде 7,4 минг ишсиз эсепге тургъанды. Буруннгу жыл бу заман бла тенглешдиргенде, ол 1,7 кереге азды.

Иш бла жалчытыу эм социал къоруулау араланы себепликлери бла 5444 адам урунургъа онг тапханды. Алай бла быльтыр декабрьге чыгъарылгъан эсеплеге кёре, инсанланы 37,3 проценти урунгъанды. Аны бла бирге бусагъатда энтта да юч мингден аслам бош ишчи жер сакъланады.

Асан улу айтханнга кёре, социал къоруулау жаны бла да аслам иш бардырылады. Сёз ючюн, пособия халда къыралдан социал болушлукъ 588 адамгъа 10,7 миллион сом тёленеди. Андан сора да, 534 адамгъа пособияла тёленирча оноу къабыл этилгенди. Ол санда 682 адамгъа аналыкъ капитал тёленнгенди.

Бюгюнлюкде министерство сабийни жыл санына эм юйюрню къолайына кёре тогъуз тюрлю пособие тёлейди. Быллай болушлукъ 123,4 минг сабий ючюн 89,1 минг юйюрге 10,6 миллиард сом тёленеди.

Былтыр ишлемеген пенсионерлени пенсиялары жашау этерге жарагъан ахчаны эм аз ёлчемине жетерча къошакъ халда региондан ахча тёленирча мадар этилгенди. Анга кёре, 63 минг пенсионерге 3,08 милиард сом ётдюрюлгенди.

Былтыр кёп сабийли юйюрлени 600-ден асламына адрес халда социал болушлукъ этилирча сертификатла берилгендиле. Дагъыда жашау болумларын игилендирирча 161 кёп сабийли юйюрге 41 миллион сом бёлюннгенди. Аны юсюнден башда сагъынылгъан министерствону пресс–службасы билдиреди.

СЕБЕПЛИК

Бахсан сууну ызы тазаланырыкъды

Быйыл «Экология» миллет проектге кирген «Энчи суу объектени сакълау» къырал программагъа кёре Бахсан сууну ызын тащдан, юзмезден, къалгъан-къулгъанладан тазаларгъа федерал бюджетден жюз миллион сом бёлюнюрюкдю.

Беш жыл мындан алгъа уллу ырхы келип, тамырлары бла къобарылгъан тереклени аслам жерде жайып кетгенди. Черекни тазалап быльтыр башлагъандыла эм план бла юч жылдан кеч къалмай бошаргъа керекдиле.

Объектде тийишли жумушла тамамланыргъа керек болгъан жерлени эксперт комиссия белгилейди, анга КъМР-ни Табийгъат байлыкъла эмда экология министерствосуну эмда МЧС-ни келечилери да киредиле. Ала сууну жагъасына жуукъ орналгъан мекямлагъа, жоллагъа эм конструкциялагъа заран жетмез ючюн эм алгъа къалайда не зат этилирге кереклисин айтадыла.

Алай бла быйылны ахырына дери суу ызны беш километринден асламысы, келир жылда да 5,2 километри тазаланырыкъды. Къыш кезиуде Бахсан суу селейирек болады, аны себепли энчи техника къоркъуусуз жюрюйдю. Ол тамамланнгандан сора, беш минг чакълы адамны экология жаны бла жашау болумлары игиленирикди.

Белгилисича, Бахсан суу Азау чыранладан – «Элбрус» миллет паркны тийресинден – башланады, кеси да беш районну ичи бла саркъады. Бу сууда чабакъны багъалы тюрлюлеринден бири да жюзеди.

Эсге сала айтсакъ, сагъынылгъан федерал проектни магъанасы суу объектлени сакълау, тереклени ызларын эм кёллени жагъаларын кир-кипчикден тазалау бла байламлыды. Ол экологияны эмда адамланы жашау болумларын игилендирир хыйсап бла этиледи.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Бюгюн - Россейни прокуратурасыны къуллукъчусуну кюню 2 бет

Чеченланы Шамильни жашы Борис КъМР-ни прокуратурасында уголовный-сюд бёлюмге башчылыкъ этеди. Ол юстицияны тамата кенгешчисиди, РФ-ни прокуратурасыны сыйлы къуллукъчусуду, «КъМР-ни сыйлы юристи» деген атха тийишли болгъанды.

«Къыралны бла жамауатны сейирлерин жакъларгъа, тюзлюкню къоруулургъа борчлубуз»

Юбилей 3 бет

Тепсеуню тейриси, сахнаны патчахы

Тепсеучю, балетмейстер, хореограф, РСФСР-ни бла Чечен-Ингуш АССР-ни халкъ артисти, КъМАССР-ни сыйлы артисти, КъМР-ни Къырал саугъасыны лауреаты, тепсеу искусствону устасы, малкъар халкъны, республиканы, саулай Кавказны да ёхтемлиги Улбашланы Исмайылны жашы Мутай туугъанлы бу кюнледе 100 жыл болады.

Ыразылыкъ 4 бет

Бу кюнледе газетни редакциясына окъуучуларыбыздан бири сёлешип, ишин уста билген, тынгылы тамамлагъан медсестра Холаланы Жибирилни къызы Ларисаны юсюнден жазарыбызны тилегенди. Аны бла сизни шагъырней этебиз.

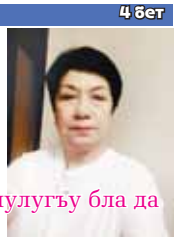

Чемерлиги, огъурлулугъу бла да махтау тапханды

11 январьда Къабарты-Малкъар немисли фашистледен азатланнганды

Хорламны багъасы уллу эди

Быйыл Къабарты-Малкъар фашист душмандан эркин этилгенли 80 жыл толгъанды. Анга аталып, республикада тюрлю-тюрлю жыйылыула, эсгериу жумушла бардырылгъандыла, Уллу Ата журт урушну жигитлерини эсгертмелерине гюлле салынггандыла.

ДАРАЖА

1942 жылны экинчи жарымы совет аскерлеге бютюнда кыйын болгъанды. Гитлерчиле Шимал Кавказны табийгъат байлыкъларына жан атхандыла. Аны бла бирге уа фашист командование болмагъанча уллу умутла салгъанды: быйлайын жол ачып, Восток къырлланы бла Индияны къолгъа этерге. Кавказны зорлау операциягъа душман тынгылы хазырланнганды. Кесине да таулада ёсген сейир гюлю атын бергендиле – «Эдельвейс».

Алай фашистлени муратлары толмагъандыла, ала совет аскерчилени бла кавказ халкъланы жигитликлерине тюбеп чачылгъандыла. Кавказ ючюн къазауатда уа Къабарты-Малкъарны эркинлиги ючюн уруш энчи жерни алгъанды.

Республиканы душмандан къоруулагъанда, аскерчиле эм халкъ кёргюзтген жигитликге, эркинликге, итиниулюкге бийик багъа берилгенди. 1985 жылда Уллу Хорламны 40-жыллыгъы белгиленнгенде СССР-ни Баш Советини Президиумуну Указы бла Нальчик Ата журт урушну орденини 1-чи даражасы бла саугъаланнган эди.

2010 жылда 25 декабрьде уа РФ-ни Президентини Указы бла Нальчикге «Аскер махтаулукъну шахары» деген сыйлы ат берилгенди. Ол а Уллу Ата журт урушну кезиуюнде душман аскерледен къоруулгъаны сермешледе этилген жигитликни, батырлыкъны белгисиди. Биогюнлюкде Нальчикни аты къыралыбызны жюрегинде – Москвада Александровский паркда «Аскер махтаулукъну» 46 шахарны арасында жазылып, аскерчилени, республиканы битеу жамаатыны жигитлиги ёмюрлюк этилгенди.

КЪАНЫЛЫ СЕРМЕШГЕ

1942 жылда августдан башлап, 1943 жылда январьгъа дери республиканы къанлы сермеше баргъандыла. Биютюнда къазауат Заюково, Огъары Курп эллени, Нальчик шахарны тийрелеринде, тау ауушларда къызыу болгъанды.

Нальчик ючюн сермеш 1942 жылда 26-28 октябрьде башланады. Немислилени 70 бомбардировщиклери республиканы ара шахарына топларын атхандыла, танкла, аскерле жибергендиле. Ючю кюн баргъан къанлы урушдан сора Нальчикни душманнга къоярга тюшгенди.

Къашхатауда баргъан къазауат бу урушну жаланда бир гитче кесеги болгъанды, алай ол аскерчилени батырлыкъларыны уллу юлгюсюдю. 1942 жылда октябрьде Къашхатаугъа кирген жерде гитлерчиле бла къанлы сермеше Къабарты-Малкъарны къоруулагъан 37-чи аскерни экинчи дивизиясыны 875-чи полкуну аскерчилери къырылгъандыла – 300-ге жуукъ адам. Ол къанлы кюнлени эслеринде тутханла айтханларыча, Герпегежден башлап, Къашхатаугъа кирген жерге дери ёзен адам ёлюкледен толу болгъанды. Биогюнлюкде аланы хурметине Къашхатаугъа кирген жерде аллея эм эсгертме салынггандыла. Бу къарындаш къабырда 17 миллетни келечилери кеслериндеи ахыр жер тапхандыла. Азербайджанлыладан сора грузинлиле, къазахлыла, къыргъызлыла, узбеклиле, украиннла да бардыла.

Къабарты-Малкъарны гитлерчиледен азатланыу сермешлеге партизанла да тири къытышхандыла, битеу да бирге 11 отрядкъуралгъанын жазадыла тарыхчыла. Сёз ючюн, 21 сентябрьде партизанла 2-чи гвардияны мараучу аскерчиле бла бирге Каменномост элде гитлерчи аскерлеге чабып, алагъа уллу заран саладыла. «...совет партизанла 100 румынлы аскерчини бла офицерни ёлтюргендиле...»,-деп билдирген эди ол кюнледе Совинформбюро.

Ноябрьде уа Бахсан, Прохладна эм Нагорно-Зольск районланы партизан отрядлары бирикдирилип, алагъа башчылыкъны Царябин бла Кудаев этгендиле. Отряд 1 ноябрьде Хабазны тийресинде душман аскерлеге чабыуллукъда юч сагъатны ичинде 80 аскерчини бла офицерни ёлтюргендиле, 3 пулемётну, миномётланы жокъ этгендиле. Немисли аскерлеге къажау урушда жигитликлери ючюн Къабарты-Малкъарны 53 партизаны орденге эм майдалла бла саугъаланнгандыла, 87 адамгъа уа «Ата журт урушну партизаны» деген майдалны 1-чи эм 2-чи даражасы берилгендиле.

Партизанланы къауумунда Къабарты-Малкъарны эркинлиги ючюн къызыу къазауат бардыргъанланы арасында **Ахкёбекланы Исхакъ** да болгъанды. Ол нёгерлери бла бирге 37-чи армияны 2-чи гвардия жауу аскер дивизиясына къошулуп, Нальчик ючюн сермешгенди, Малканы тийресинде баргъан къаты атышыуда болгъанды, немислиле уа алайда къаты аякъ тиргендиле. Болсада совет аскерчилени чабыуллукъларына чыдаялмагъандыла.

КЮЙСЮЗЛЮК

Гитлерчиле республикагъа кирген эм мында оккупация низам тохташдыргъан кезиу халкъгъа, мюлкге да уллу заран салгъанды. Фашистле республиканы битеу мюлкю Германияны иелигине ётгенин тохташдырып, къыралны, адамланы ырысхыларын тонагъандыла. Дагъыда Шимал Кавказны халкъларына «эркинлик» келтиребиз деп, алдаргъа юрешгендиле. Алай аланы «шуёхлукълары» терк ачыкъланнганды: бу къысха заманны ичинде ала кёп мамыр адамланы ёлтюргендиле. Нальчикни бла Прохладныйни тийрелеринде душман танклагъа къажау урула ёлюкледен толгъанлары да анга шагъатлыкъ этеди.

Битеу да бирге уа душманла республиканы болгъан кезиуде 4,2 мингден аслам адам жокъ этилгенди, ол санда 2188 мамыр инсан.

ЭРКИНЛИК

1942 жылда 24 декабрьде Закавказ фронтну аскерлери душманнга къажау уруш ачадыла. Гитлерчиле аскерлеринде, техниканы тас этип, артха къачадыла. Алай бла 1943 жылда 4 январьда Нальчик душманладан ариуланады. Шахарны танымазча эди: ариу мекямланы, заводланы душманла чачдырып кетгендиле.

5 январьда Прохладныйден, экинчи кюн а Бахсандан, ызы бла республиканы башха жерлериндеи душманланы къыстайдыла. 11 январьда уа Къабарты-Малкъар толусунай фашистледен эркин этиледи. Альпинистле Элбрусда гитлерчилени байракъларын кетерип, анда СССР-ни байрагъын орнатадыла.

Республиканы жамауаты 1942-1943 жыллада Къабарты-Малкъарны немислиледен къоруулагъан жигитлеге, мамырлыкъ ючюн жанларын аямагъан аскерчилеге баш урады. Бу хорламны багъасы уа уллу эди: Нальчик ючюн сермешледе 9 минг аскерчи, офицер, тылда урунгланла жоюлгъандыла. Фашистле билим бериу, саулукъ сакълау, культура учреждениялары тонагъандыла, промышленный предприятияланы бузгъандыла.

Нальчикни эркин этиу сермешледе жигитликлери ючюн 145 партизан бла 37-чи армияны 265 аскерчиси бла бёлюмлерини командирлери бийик къырал саугъаларгъа тийишли кёрюлгендиле.

ТОКЪЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.

Жокълау

Сабий больницада болум бла шагъырейленнгендиле

Кёп болмай Къырал Думаны депутаты Виктория Родина бла КъМР-ни саулукъ сакълау министри Рустам Калибатов Нальчикде сабий клиника арада (РДКМЦ) болуп, жангыртыу ишле къалай баргъанлары бла шагъырейленнгендиле.

Бюгюнлюкде арада жыйырма тюрлю болушлукъ бериледи. Жыл сайын стационарда шахарладан бла районладан онбеш минг сабий багъылады.

Тынгылы ремонт ишлени кезиуюнде корпусланы алтысында да юй башларыны къанжалларын алышхандыла. Аны бла бирге терезелерин, эшиклерин, коммуникацияларын, хауа жорюген системаларын эм сигнализацияларын да жангыртхандыла. Медучрежденияны аллында уа вертолёт къонарча майданчыкъ ишленнгени эм арбазы да айбатландырылгъанды. Тынгылы ремонт ишлеге эм керекли оборудование бла жалчытырыгъа къыралны Правительствосуну резерв фондундан 120 миллион сомдан аслам бёлюнгенди.

Стационарны корпуслларында ремонт баргъанлыкъгъа, аны ишине чырмау чыкъмагъанды, ол борчун тынгылы толтургъанды. Жаланда саусузланы жерлерини бир кесегин азайтыргъа тюшгенди. Алай, керек болгъанда, аланы да санына къошар амал этилгенди. Бюгюнлюкде ууакъ жумушла тамамлана турадыла.

Больница Шимал-Кавказ федерал округа сабийлеге бийик категориялы медицина болушлукъ берген араладан бири боллукъду. Аны мурдорунда эндокринология, нефрология, офтальмология, реабилитация бёлюмле эм микробиология лаборатория да къуралдыкъдыла. Хирургия корпусда уа саусузланы алгъан, бет-жыякъгъа операция этген бёлюмле, компьютер томография эм магнит резонанс томография этген кабинетле ишлерикдиле. Палаталада да къошакъ халда жыйырма беш адам жатарча жерле къуралдыкъдыла. Аны бла бирге тийишли оборудованиеден да толусунлай биогюннгю излемлеге келишгенлери алынады.

Рустам Калибатов айтханга кёре, учрежденияны мюлк-техника мурдору игилендирилгени, хирургия эм диагностика оборудование бла жалчытылынгъаны иги кесек ауруугъа багъаргъа онг берликди, ол санда бийик технологиялы болушлукъ тапдырыргъа да себеплик этерикди.

Виктория Родина да гитче саусузлагъа тийишли халда болушлукъ тапдырылгъаныны ыспас этгенди эм мындан арысында федерал даражада себеплик болур ючюн къолундан келгенни аямазгъа айтханды. Ахырында Къырал Думаны депутаты кёп жылланы ичинде саулукъ сакълау бёлюмню айныгъыгъа уллу кыйын салгъаны ючюн министрни Ыразылыкъ къагъыт бла саугъалагъанды.

Эсге сала айтсакъ, юч жылны ичинде регионлада медицина учреждениялары жангыртыргъа 39 миллиард сом бёлюнюркдю. Аны бир кесегин Къабарты-Малкъар аллыкъды. Ол санда быйыл республикада онкология диспансери къурулушына 550 миллон берилликди, келир жылда уа аны ёлчеми 750 миллион сомгъа жетерикди.

Ол 2007 жылда ишлепп башланнганды, болсада къурулуш тохатылгъандан сора «Саулукъ сакълау» миллет проектге кёре 2019 жылда жангыдан башларгъа онг табылгъанды. Ара къауум бёлюмден къуралдыкъды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Бюгюн - Россейни прокуратурасыны къуллукъчусуну кюню

«Къыралны бла жамауатны сейирлерин жакъларгъа, тюзлюкню къоруулагъа борчлубуз»

Чеченланы Шамильни жашы Борис КъМР-ни прокуратурасында уголовный-сюд бёлюмге башчылыкъ этеди. Ол юстицияны тамата кенгешчисиди, РФ-ни прокуратурасыны сыйлы къуллукъчусуду, «КъМР-ни сыйлы юристи» деген атха тийишли болгъанды. Россейни прокуратурасыны къуллукъчусуну кюнюню аллында биз аны бла прокурорланы бурчларыны, аманлыкъчыланы жууапха тартыуну, ёкюллени бла къырал терслеучюлени араларында болумланы юслеринден ушакъ бардыргъанбыз.

– Борис Шамилович, шёндюгю къыралда прокуратура не бла магъаналыды?

– Соруугъа жууап «РФ-де прокуратураны юсюнден» федерал законда барды. Документде надзор ведомствону борчлары бла полномочиялары шарт тохташдырылыпдыла. Анга кёре, прокуратура РФ-ни Конституциясы эмда законла къалай толтурулгъанларына, адамны эм инсанны эркинликлери бла праволары къалай сакъланнганларына надзор тамамлагъан федерал органды.

Федерал эм регион толтуруучу эм законла чыгъарыучу, жер-жерли власть органла, РФ-ни Следствие комитетини къуллукъчулары, башха жууаплы органла бла структурла законланы къалай толтургъанларына, ала адамны бла инсанны эркинликлерин жалчытханларына надзор тамамлау бла борчларыбыздан бириди. Оператив-излеу, дознание, следствие органла, сюд приставла, аманлыкъ этгени ючюн сюдню оноуу бла жууапха тартылгъанла, тутулгъан учреждениялада законла къалай толтурулгъанларын тинтиу да ишибизде магъаналы жерни аладыла.

Дагъыда право низамны сакълаучу органланы аманлыкъчылыкъгъа къажау ишлерин бирге келишдириу да бизни ведомствону жууаплылыгъыды. Законлагъа эм полномочияларына тийишлиликде, прокурора сюдлени ишлерине къатышадыла, законнга чюйре келген оноу чыгъарылса, анга эсгертиуе этедиле.

КъМР-ни прокуратурасында уголовно-сюд бёлюмге таматалыкъ этеме. Бизни ишибиз «Прокурорланы уголовный судопроизводствогъа къатышыуларыны юсюнден» буйрукъгъа тийишлиликде къуралады. Документни атындан да ангылашнады къаллай жумушла толтургъаныбыз.

Сюдде ёкюлню бла къырал терслеучюню тенг эркинликлери бла онглары бардыла. Уголовно-процессуал законлагъа тийишлиликде, сюдню кезиуюнде эки жаны да эсгертиуе чыгъарыргъа, законлагъа чюйреликлеге тарыгъыула хазырларгъа да боллукъдыла. Да сора ёкюлню бла къырал терслеучюню араларында къаллай баш халыкъ барды, деп соругъа боллукъса. Ёкюл терсленнген адамны эркинликлерин бла праволарын сакълайды. Прокурор а къыралны атындан сёлешеди, аны сейирлерин къоруулайды.

– Мен кёп кере ёкюлле бла да бардыргъанма ушакъла. Ала сюдде къоруулагъан инсандан терслик кетерилсе, ишекли жанлы оноу чыгъарылса, уллу хорламгъа санайдыла.

– Айтханымча, прокуратура къыралны, жамауатны сейирлерин сакълайды, аны бла бирге уа адамны эркинликлерин къоруулау бла борчубузду. Аманлыкъчы терслигине жолугъургъа, этген бузукълукъ ючюн жууап берирге керекди. Ма ол жорукъну алабыз ишибизде башчылыкъгъа. Къырал терслеучю, ёкюл да законсуз, терс оноу чыгъарылмаз ючюн къатышадыла сюдню ишине.

Ёкюл битеу законлу амалланы хайырланып, сюдню аллында ишеклини тюзлюгюн тохташдыралса, ол аманлыкъны этмегенин ачыкълаялса, аны жанлы оноу чыгъарылса, хау, ол, сёзсюз, уллу жетишимди. Болсада терслеу материалла сюдге жетгинчи надзор тамамлагъан прокурорла следствие органланы ишлерин сюзгенлей турадыла, битеу шагъатлагъа багъа бередиле. Прокурор уголовный ишни битеу шартланы тюзлюклери шарт тохташдырылса къабыл кёреди.

Ишекли жанлы оноу чыгъарылыучуду. Асламында ол следствияны кезиуюнде шагъатла законсуз амалла бла жыйышдырылса болуучуду. Ол заманда уголовный иш биринчи сюд инстанцияны къарауына къайтарылады. Алай бла тинтиуле жангъадан башланадыла.

– Прокурор къабыл кёрген, ызы бла сюдге берилген материаллада терсликле, бузукълукъла жокъдула деп шарт айтырчамыды?

– Уголовно-процессуал законну 237-чи статьясында уголовный ишни прокуроргъа къайтарыуну низамы белгиленипди. Ол а следствияны кезиуюнде этилген кемчиликлени кетерир ючюн этиледи. Аны айтханым, кемчиликле, терсликле этилирге боллукъдула. Следствие, дознание органла аманлыкъны ачыкълау, тинтиу, шагъатланы жыйышдырыу жаны бла уллу ишни толтурадыла. Сюд а ахыргъы оноуну чыгъарады. Аны ючюн а биз жакъ басмазгъа, тюзлюкню къорууларгъа, не жаны бла да тынгылы тинтиуле бардырып, аланы терслигин бла тюзлюгюн шарт тохташдырыргъа борчлубуз.

– Шёндюгю кезиуде жоркуциягъа къажау иш къатыланнганды. Ол санда бизни республиканда властьны тюрлю-тюрлю бёлюмлеринде, ич ишле, следствие органлада къуллукъ этген бузукъчула ачыкъланып, жууапха тартыладыла. Ала прокурорну къорксутургъа, басынчакъларгъа кюрешген кезиуле бармыдыла?

– Мен билип, угъай. Кесине басынып, прокурорну къорксутургъа кюрешген уголовный жууапха тартыллыгъын ангыларгъа керекди. Прокуратурада уа кеси къорксуусулукъ бёлюм барды, керек болса, законланы чеклиринде тийишли къоруланы мадарла толтуруладыла.

– Аманлыкъла этиледиле, жылдан-жылгъа ала не кёбеедиле, неда азаядыла. Сиз къалай сунасыз, бузукъчуну жууапха тартыу система аманлыкъланы тохтатырга боллукъмуду?

– Сёзге, мурдар, жууапдан къачып, бир тюрлю къайгысызы жашап турса, аны жамаат унарыкъмыды? Угъай! Ол терслигин билирге, ангыларгъа керекди. Аманлыкъчыла жаланда терсликлерине жолукъсала тюзелликдиле.

Хар терсленнген инсанны иши уа энчи тинтилгенин айтыргъа сюеме, закон да аны излейди. Бузукълукъ къаллай болумда, не сылтау бла этилгени, аны ауурлугу, ишеклини ышанлары, хали, ич дуниясы да эсге алынадыла. Тюрмеде тутулуп, дагъыда терслигин ангыламай, къайтарып аманлыкъ этгеннге жууаплылыкъ къатыды. Жангылып, билмей законну бузуугъанга уа жумушакълыкъ этиледи.

– Ахыр кезиуде ауур аманлыкъ этгенни ёлтюрюрге деген оноуну къайтарыуну юсюнден айтып башлагъандыла. Сиз а анга къалай къарайсыз? Ол жамауатны чамландыргъан аманлыкъланы тохтатырга боллукъму эди?

– Эки, юч андан да кёп адамны къыйнап ёлтюген, акъылбалыкъ болмагъанлагъа зорлукъ сынытхан дегенча ауур аманлыкъла этгенлеге жууаплылыкъ артыкъда къаты болургъа керекди. Ол мени оюмуду. Халкъны, жамаатны чамландыргъан, кюйсюз ишни этгенни жашауну ахырына дери тюрмеде тутаргъа деген оноудан башхасы жокъду биогюнлюкде. Алай законла чыгъарыучула энчи кезиуледе аманлыкъчыны илишаннга салыу деген оноуну къайтарыуну юсюнден сагъыш этергe боллукъ эдиле. Ол хайыр келтирилгине ийнанама.

– Юристни усталыгъын нек сайлагъансыз?

– Мен аны сюйюп, билип, итинип айыргъанма. Тарыхха, адабиятха, юриспруденциягъа сейирим не заманда да улуду. Юридический факультетни бошагъандан сора, прокуратура органлагъа келип, биогюннге дери да мында ишлейме.

– Ишигизден тюнгюлюп, андан эсе врач болсам эди да деген кюн а болгъанмыды?

– Врач жамаатны аллында артыкъда жууаплы ишди. Устаз, медик, юрист – мен бу юч усталыкъны башхаладан энчи кёреме. Жюрегинг тартмаса, фахмнг болмаса, ала бла кюреширге жарамайды. Сайлауума сокъураннган кюнюм а болмагъанды.

– Прокурорну ишчи кюню неден башланады?

– Столумда къагъытланы къатышлыкъгъа санагъан да болурса, алай сен кёрген битеу документле да низамгъа кёре жыйылгъандыла: биринчилени санында тинтилирге керекликледен башлап, арт болмагъа салыргъа жарагъанлагъа дери.

Жылны аллында уа отчётла хазырлайбыз, шёндю ала бла кюрешеме. Ишибиз хар заманда да кёпдю. Ишчи кюн ингирде 18 сагъатда бир заманда да бошалмайды. Биогюннге белгиленнген жумушланы барысын да толтурмасанг, къошула-къошула, аланы болжалында ахырына жетдирамай къаллыкъса.

– Жаш адамланы араларында юридический факультетте сейир хар заманда да улуду. Бу усталыкъ бла кюреширгe сюйгенле не затха эс бурургъа керекдиле?

– Къыралны Конституциясын, законланы къорууларгъа сюе эсенг, билиминг кенг, терен болургъа керекди. Беш жылны ичинде уа юридический факультетде право жаны бла тюрлю-тюрлю билим бериледи: уголовный, административ, башха. Аланы барысын да терен окъургъа чакъырама.

Шёндю заман терк барады, чайкъалыргъа, жерингде турургъа жарамайды. Тириликсиз, итиниулюксюз усталыгъынгда жетишимли боллукъ тюйюлсе. Дерследе къаллай белгиле алгъанынг магъаналы тюйюлдю, бек алгъа билим керекди. Дагъыда сынау жыйышдыргъан да игиди. Прокуратураны жамаат болушлукъчулары бардыла. Асламында ала юридический факультетни студентлеридиле. Бизге келип, ишни энчиликлерин кёредиле, ол да ахшы сынауду.

Мен кесим прокуратурада кёп жылланы ишлегенликге, билимими хар кюн да игилендиреме, окъугъанлай, жангыртханлай турама. Ансыз жарамайды. Ёмюр мындан алгъа Ленинни окъургъа чакъырулары бюгюн бютюнда магъаналы болгъандыла.

– Сизге усталыкъда, жашауда айныуугъузгъа себеплик этген адам бармыды?

– Буздан сора Нальчикни прокуратурасында ишлеп башлагъан эдим. Ол кезиуде уа ведомствогъа башчылыкъны артыкъда билимли, сынаулу адамла этгендиле. Менича жаш адамлагъа усталыкъны энчиликлерин букъдурмай юйретгендиле. Аллай усталыкъ Нальчикни Ленин районуну прокуратурасыны таматасы Тамара Игнатьева болгъанды.

Дагъыда шахарны прокурору Анатолий Тхагапсоев да жашауумда магъаналы адамладан бириди. Анга жамауатда хурмет биогюн да улуду. Ол эки адам республикада прокуратураны мурдорун салгъандыла, аны айныуына юлюшлерин къошхандыла.

КъМР-ни надзор ведомствосуна кёп болмай таматалыкъ этип баллагъан, ишини уллу профессионалы Николай Хабаровну да белгилерге сюеме. Аны башчылыгъында РФ-ни Баш прокуратурасы бла къыралны оноучулары жамаатны бла инсанланы эркинликлерин бла праволарын сакълау жаны бла буйрукъларын толтурургъа хазырдыла республиканы прокурорлары.

– Биз Россейде прокуратурасыны къуллукъчусуну кюнюнде бардырабыз ушакъны. Коллегаларыгъызгъа къаллай алгъыш этерик эдигиз?

– Бек алгъа саулукъ тежейме. Ишигизден, тамамлагъан жумушладан ыразылыкъ табыгъыз. Хар адамны тутуругъу юйюрдю да, кёп этдирсинле, насыллы болсунла.

Ушакъны **ТИКАЛАНЫ Фатима** бардыргъанды.

Тепсеуню тейриси, сахнаны патчахы

Ол 1923 жылда 1 январьда Шауурдатда туугъанды. Сабийликден окъуна тепсерге бек сюйгенди. Аны ол хунерин кёрюп, ата къарындашларындан бири – Улбашланы Назир – 1933 жылда жашчыкъны Къабарты-Малкъар жыр-тепсеу ансамбльде балетмейстер болуп ишлеген Рахайланы Якубха келтиргенди. Алай бла ол таулу киши дуниягъа унутулмазлыкъ саугъа этгенди.

Онжыллыкъ Мутай терк окъуна ол ансамбльде исламей, абезех, тёгерек тепсеу, тюз тепсеу, къафа, «Асланбий» деген эм башха халкъ тепсеулеге къатышып башлагъанды. Ол заманда республиканы таматалары культурагъа уллу эс бургъандыла. Бетал Калмыков окъуна бек гитче тепсеучюле Улбашланы Мутайны, Темукаланы Исмайылны бла Аталиков Магометханны энчи кёргенди, аланы дайым махтап, кёллендирип тургъанды.

Ол жыллада ансамбль гастроллагъа барып да башлагъанды. Мутай да, биринчи кере аны къурамында Украинагъа баргъанын, Киевни кёрюп, аны ариулугъуна къалай сейирсингенин, ызы бла Москвада пролетар жазыучу Максим Горькийге тюбегенин эсгериучю эди. Ол, тилеп, сабийлени жангыдан тепсеттен эди.

1934 жылда ол ансамбль Бештауда баргъан Шимал Кавказ спартакиадада биринчи жерге чыкъгъанды. Андан сора аланы гастрольлагъа Совет Союзну шахарларына, тыш къыраллагъа да чакъыргъандыла. Алай ол анда Мутайны айырып сайлап, кесини ансамблине чакъыргъанды...

Уллу Ата журт урушну кезиуюнде 1942 жылда июльда Мутайны аскерге чакъыргъандыла. Ол Бакудагъы аскер бёлюмге тюшгенди. Тамам бир жыл озгъанлай, ол кезиуге немислиле республикадан къысталгъан эдиле, культурасын айнытыугъа бек керекди деп, аны артха, Нальчикге, къайтаргъандыла. Тепсеу эм жыр ансамбльни ишлери жангыдан ызы бла Фрунзеде кёчгюнчюледен «Кавказ» деген ансамбль къуралып, Мутай анда тепсеп башлагъанды. Анда белгили чечен тепсеучюле Андарбек Садыков, Докку Мальсагов, Махмут Эсамбаев бла да танышханды. Ала бла шуёхлугъу жашау узуну баргъанды. Ол заманлада Мутай биргесине тепсеген дюгерли къызгъа юйдегили болгъан эди. Алагъа Вадим деп жаш да туугъанды. Алай а ала бирге кёп жашамагъандыла. 1947 жылда ичинде ол ансамбльни репертуарын кенгертип, артистлени усталыкъларын ёсдюреди. 1965 жылда уа ансамбльни атына «Кабардинка» деп атагъандыла. Улбаш улун а аны художестволу башчысына салгъанадыла. Аны жыр къауууму радиону хоруна кёчгенди.

Ол таматалыкъ этген заманда, «Кабардинка» атлары айтылгъан, тарыхда къаллыкъ тепсеу ансамблени тизгинине къошулгъанды. Мутай юйретген тепсеучюлеге дунияны къалайында да – Африкада, Европада, Америкада, Австралияда, Сингапурда, Филиппинледе окъуна къарс къакъгъандыла. Ансамбль бармагъан къырал хазна жокъ эди. Ол къайда да тепсеуню байрамын къурагъанды.

«Бгъа сёз жетишмейди! – деп жаза эди 1968 жылда «Вижи марокэн» деген маркан газет. – Залда олтургъанланы хар бирине да артистледен кёчген къууанчны юсюнден айтып, ол затны кеси сезмегенни ийнандыргъан къыйынды...»

1972 жылда «Ла капиталь» деген аргентин газет: «Кабардинка» кёргюзтген спектакль журналистлени абызыратханды – ала аны суратларгъа тынгылы сёз табалмайдыла», – деп жазгъанды. 1973 жылда Мексикада чыкъгъан «Ла пренса» газетде: «Кабардинка» бояуланы, санланы сейир ойнауларыны, ариулукъну байрамыды», – деп белгилегенди.

Озгъан ёмюрню 60-90 жыллларында ансамбль дагъыда кёп къыраллада болгъанды, уллу махтау, тийишли саугъала да алгъанды. Мутай анга башчылыкъ этгенде, ол Иорданияны патчахы Хусейнни къолундан къыралны бек уллу саугъаларын – Азатлыкъны орденин бла Иорданияны жулдузу деген орденни алгъанды.

Мутай, ким кесек фахмулу тепсеучю юйретип, аны академиялы ансамбль даражагъа жетдиргенди. Анда 1989 жылгъа дери ишлегенди. Бир кесекден аны, Къудайланы Мухтарны ишине, сёзюне къулакъ салып, уллу кюреш бла къуралгъан «Балкария» фольклор-этнография ансамблге чакъыргъандыла. 1990 жылдан башлап, 2005 жылда ахыр кюнюне дери Улбашланы Мутай аны художестволу башчысы болуп тургъанды.

1990 жылда «Балкария» Тюрк миллетлени халкъла аралы фестивальларында хорлагъанды, Сухумиде уа Кавказ халкъланы биринчи фестивальларында «Золотой шлем» атлы биринчи саугъаны алгъанды.

Ариу, жангил, къанатлы Мутай ишинде эслерча жетишимле этгенди. Жюзле бла жашланы, къызланы тепсеу искусствону жашырынлыкъларына юйретгенди, кёп тепсеу композицияла къурагъанды. «Балкарияны», аны оноучулары Улбашланы Мутайны бла Къудайланы Мухтарны фахмуларына дунияны бек уллу, сыйлы да залларында ёрге сюелип къарс къакъгъандыла.

Ол жюрек учунуулу таулу жашла малкъар халкъны къанатлы тепсеу искусствосун академиялы даражагъа чыгъаргъандыла. Алай бла таулу адамны бетин жарытхандыла, жюреклерине ёхтемлик салгъандыла, ийнаныу къайтаргъандыла. Аны Аллахдан келген фахмусу миллетибизге аллай асыу къуллукъ этгенди.

Улбашланы Мутайгъа тепсеуню тейриси, сахнаны патчахы дегендиле. Ол къанатлы, илхамлы, жарыкъ сыфатлы ариу адам Къабарты-Малкъарны ёхтемлиги, хар таулу юйню уа ийнагъы эди. Эсибизде да этген ишлерини ариулугъу, махтаулугъу, ёмюрлюгю бла къалгъанды.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Юбилей

Мутайны дуния бийиклигине жетген усталыгъы

Тепсеучю, балетмейстер, хореограф, РСФСР-ни бла Чечен-Ингуш АССР-ни халкъ артисти, КъМАССР-ни сыйлы артисти, КъМР-ни Къырал саугъасыны лауреаты, тепсеу искусствону устасы, малкъар халкъны, республиканы, саулай Кавказны да ёхтемлиги «Кабардинка», «Балкария», «Асса» ансамбльлени художестволу таматасы болуп тургъан Улбашланы Исмайылны жашы Мутай туугъанлы бу кюнледе 100 жыл болады.

болуп, ала кёп уллу адамланы – къырал таматаланы, СССР-ни Политбюросуну членлерини, ишчи халкъны аллында да сюйюп тепсегендиле. Алагъа Клим Ворошилов, Семён Будёный, Андрей Жданов, Михаил Калинин, СССР-ни халкъ артисти Антонина Нежданова, жырчы Леонид Утёсов, композитор Вано Мурадели да бийик багъа бергендиле. Граждан урушну жигити Будёный а таулу жашчыкъгъа ариу тепсегени ючюн велосипед ийгенди саугъагъа.

1936 жылда уа ансамбль Москвагъа Советлени VIII съездини делегатларына аталгъан концертге чакъырылгъан эди. Уллу театрда «Асланбийни» тепсерни аллында, юйретгенлерича, Мутай Сталин олтургъан жерни аллына келип, аякъ бурунларына туруп, пионер честь берип, алай тепсеп башлагъанды. Ол заманда бачама къарс къакъгъанды.

1939 жылда Бетал Калмыковну юй бийчеси Антонина ансамблни Москвагъа элтип, ала къалай тепсегенлерин белгили балетмейстер Игорь Моисеевге кёргюзтгенди. Мутай Евгения Стукалина бла бир юйюр къурагъанды. Ала бирге жаш бла къыз – Игорь бла Мадина – ёсдюргендиле.

1948 жылда кёчгюнчюлеге законла бютюнда къаты болуп, аны ишин тохтатханда, Мутай аякъ кийим тикген фабрикада ишлегенди. Ол тикген чурукъланы Москвада Битеусоюз кёрмючде (ВДНХ) кёргюзтгендиле. Юч кере Мутайны аты фабриканы Сыйлы китабына тюшгенди.

1957 жылда миллет ата журтха жыйылгъанлай, Улбаш улу эртте ишлеп тургъан жыр-тепсеу ансамблине къайтханды. Ол жыл окъуна ансамбль Москвада Жаш адамланы бла студентлени битеусоюз эм битеудуния фестивальларында алчы жерге чыкъгъанды. Юч жылдан а Мутайны анда балетмейстер, ызы бла балетмейстер-постановщик этгендиле. Къысха заманны къуралып башларгъа уа, малкъар халкъны туугъан жеринден кёчюрген эдиле.

Кеси эсгергенча, тепсеуге умуту юзюлген Мутай халкъы бла бирге сюргюнню сынагъанды. Аны юйюрю Къыргъызстанда Ивановка деген район арагъа тюшгенди. Аны таныгъан жашла къайгъырып, Мутайны, Фрунзеде къырал филармонияда «Кавказны тау къушлары» деген грузин тепсеу ансамбль ишлей эди да, ары алгъандыла. Ол кюнледе окъуна ансамбль Узакъ Востокга гастрольлагъа атланнганды. Анда Читада эркинлик болжалы тауусулуп, Мутайны тутуп, тюрмеге атхандыла. Камерагъа киргенде, анда оноу жюрютген биреулен, аны ким болгъанын билгенде, сейир этгенди: «Артистлени да олтуртханмы этедиле?!» – деп. Сора чыган тепсеуню кёргюзтюрюн тилегенди. Тепсемей не амал? Кёргенинде: «Ма артист десенг – артист! Биз сени къолубузда жюрютюрюкбюз!» – дегенди. Тепсеу анга анда тургъан айында бек болушханды.

Кесиме ишинде – шыйых

Чыгъармачылыкъ ишинде Улбашланы Мутайгъа чеклени узакълыкълары, тиллени башхалыкълары да чырмаулукъ этмегендиле, бек кючбюсюреу къараучула окъуна аны сюйгендиле, дунияны тюрлю-тюрлю къырлларында аны фахмусуна, тарихъаймагъан жюрек учунууна къарсургъандыла. Ол тепсеуню сейир дуниясын ишлегенди. Онла бла тепсеу композицияла къурагъанды. Аны концертлерине адамла сыйынып болмазча келгендиле.

Улбашланы Мутай Къабарты-Малкъарны халкъ тепсеу искусствосун айнытхан, жангыртхан, аны профессионал даражагъа жетдирген адам эди. Ол кеси ишинде шыйых эди. Аны иги кесек сохтасыны бюгюн-бюгече да ол ызлагъан ыздан таймай барганлары да анданды. Ол битеу да Кавказны ёхтемлиги эди, ийнагы – сахна тауруху.

БИТТИРЛАНЫ Аминат,
КъМР-ни сыйлы журналисти.

ЗУМАКЪУЛЛАНЫ Танзиля

Улбашланы Мутайгъа

Бизни Мутай – той устасы,
Тойчуланы ахшы устазы,
Тойларыны халкъ къарагъан,
Сау дуниядан махтау алгъан.
Тойгъа чыкъгъанд тойчу Мутай,
Жыр айтама, анга атай.

Къырлланы башчылары,
Той устала – алчылары,
Сейирсине, эс бурдула,
Ёре туруп, къарс урдула
Тепсегенде бизни Мутай.
Жыр этеме, анга атай.

Тепсегенде бизни Мутай,
Кыыш кыяма болады жай.
Къууангандан эрий бузла,
Къарт бетледен кете сызла.
Жарыйдыла къарт къатынла,
Кёк къуйгъанча сары алтынла.

Нарт къаяла баш уралла,
Къартла, туруп, къарс уралла,
Черек тыя терк барыуун,
Жер – тёгерек айланыуун.
Тамашада анга къарай,
Аякъ бюгед тойчу Мутай!

Аякъ бюгед, кёкге уча,
Аякълары отла чача.
Сиз кёрюпюз барганларын!
Ким бичалыр багъаларын?!
Тамашада къарайды ай,
Тепсейд, тепсейд тойчу Мутай!

Къарс уралла сууда ташла.
Сукъланалла тойчу жашла.
Кёкде жарый мингъ жулдузла,
Жер-жерледе ариу къызла,
Алгъышларын санга атай,
Къарайдыла. Тепсе, Мутай!

Бек сабырла, бек залимле,
Акъылманла, уллу алимле,
Бешикледе къагъанакъла,
Юй башлары, юй чардакъла,
Къангалада сый табакъла
Къарс уралла. Тепсе, Мутай!
Жыр айтама, санга атай.

Юмпа

Тауушлукъ педагог

Улбашланы Мутай тепсеуню патчахы эди, сейирлик адам, тауушлукъ педагог, бизни хар бирибизни да жюрегибизге жол таба билген. Бек алгъа «Балкария» ансамбльни «Асса» къауумуна жюрюгенме. Онбириннчи классха ётгениндеи сора, мээстро мени «Балкарияда» тепсерге чакъыргъан эди. Манга энчи тепсеулени – сольный номерлени – ышанырла деп эсимде да болмагъанды. Эки жыл да озгъунчу, Мутай Исмайылович мени ансамбльни солисткасы этген эди.

Аны бла бирге биз кёп тыш къыраллада да болгъанбыз. Жыл саны иги бизден иги да уллайгъанлыкъгъа, Мутай Исмайылович чархы, саны, жюрюшю бла да жаш адамладан кёпге да тири эди. Къанатлы эди ол, бизге да илхам берген ариу къанатлы.

ГУРТУЛАНЫ Лейля,
КъМР-ни, Ингушетияны да сыйлы артисти.

Талпыныулукъ

Хунерлилик бла жууаплылыкъ – аны баш ышанлары

Жаболаны Зайнаф, Хайырланы Хызырны къызы, Жанхотия элни школунда 1988 жылдан бери ишлейди, китапхананы ишин да бардырады, устазлыкъ да этеди. Кесини борчуна кёлю бла бериледи. Буюрулгъан жумушну айыпсыз толтурады. Ишими билеме деп, олтуруп къалмай, дагъыда юйренирге таукелди, жангы амалла излейди, аланы табады, ишинде хайырланады. Жаланда республикалы угъай, битеуроссей конкурслагъа да къатышады, Къабарты-Малкъарны атын иги бла айтдырады.

2007 жылда Бахсан районда библиотекачыланы араларында бардырылгъан эришиуде эгинчи жерге тийишли болгъанды. 2008 жылда Устазны кюнюнде КъМР-ни Билим бериу эм илму министерствосуну грамотасы бла саугъаланнганды. Ёсюп келген тёлюге аскерге жоралланнган чыгъармаланы кёлю бла окъута билгени ючюн, сабийлени патриот ниетде юйретиуге тири къатышханы ючюн Кавказны Илмула, маданият, билим бериу эмда бизнес жаны бла жамауат академиясы Жаболаны Зайнафны сыйлы академигине айырганды эмда «За службу на Северном Кавказе» деген майдал бла да саугъалагъанды.

2014 жылда «Бек иги школ библиотека» район конкурсда биринчи жерге чыкъгъаны ючюн Бахсан районну билим бериу управлениясыны диплому эмда грамотасы бла белгиленнгенди. Ол жыл дагъыда Зайнаф «Жылны библиотекачысы» деген район эришиуде хорлагъанды. 2016 жылда аны окъуучусу Жаппланы Лейля «Живая классика» деген битеуроссей конкурсха къатышып, назму айтханы бла алчы жерни алгъанын телевизорда кёрюп, къуанып тургъанбыз. Ызы бла Лейля « Синяя птица» деген телеконкурсну призёру болады. Ол иши ючюн Бахсан муниципал районну администрациясы Зайнафны грамота бла саугъалайды.

2016 жылда ёсюп келген тёлюню юйретиуге уллу къыйын салгъаны ючюн Зайнаф КъМР-ни Билим бериу эмда илму министерствосуну сыйлы грамотасы бла белгиленеди. 2017 жылда Жанхотияны орта школуну 30 окъуучусу Зайнафны башчылыгъы бла «Окъуучу къырал» деген халкъла аралы интернет проектге къатышханды. Анда аны окъуучусу Къартлыкъланы Радима «Маяковскийни окъуйбуз» эмда «Лермонтовну окъуйбуз» деген эришиуледе хорлагъанды. Аны ючюн къараучуланы аламысы къол кётюргенди. Радима дагъыда «Созвездие дружбы» деген тёртюнчю халкъла аралы конкурсха къатышып, «шатык окъуу» номинацияда биринчи жерни алгъанды эмда алтын майдал бла саугъаланнганды.

Аны окъуучулары Къабарты-Малкъарны закий поэти Къулийланы Къайсынны 100-жыллыгъына жоралланнган «Вселенная Кулиева» деген назму марафоннга къатышып, хорлам болдургъандыла, «Белые журавли России» деген битеуроссей конкурсда алчыланы санына тюшгенди.

Зайнафны жетишимлерин ондан бирин да санаялмадым, алай аны адамлыгъына бютюн да ыразыбыз. Мен аны эрттеден таныйма, алай былтыр республикалы конкуса жюриде болуп, аны бла иги шагъырей болгъанма. Республиканы жерлерлинде школлагъа барыргъа тюшгенбиз. Аны кесин жюрюте, сёлеше билгени бек хычыуун кёрюне эди. Сабырлыгъы, бет жарыкъылыгъы, кимге да игилик тежегени, намыс-сыйны бийикде тутуну къуандырады. Таулу тиширыуну суратыды, деригим келеди.

Аны жашау нёгери Жаболаны Сулейман да Жанхотияны школунда физикадан бла информатикадан устаз болуп ишлейди. Ала къыз бла жаш ёсдюргендиле, алагъа да «Бек башы – адамлыкъды» деген жорукъну сингдиргендиле. Асият, ата-ана жолну сайлап, Нальчикде 29-чу школда ингилиз тилден окъутады. Созайланы Тимур бла бир юйюр къурагъандыла, тёрт сабийлери барды. Элдар да бет жарыкълы урунады, юй бийчеси Ботталаны Амина бла бирге юч сабий ёсдюрередиле.

Зайнаф жууугъун, тенгин да ариу жюрюте билген адамды. Кеси билгенге тёгерегиндегилени юйретеди. Районда тюрлю-тюрлю семинарла, кенгешле да ётдюреди. Ишинде жангы жорукъланы хайырланады. «Устаз бюгюн бла бла чекленип къалыргъа керек тюйюлдю, алгъа атлам этип ишлерге борчлуду»,- дейди.

ШАУАЛАНЫ Разият.

Ыразылыкъ

Чемерлиги, огъурлулугъу бла да махтау тапханды

Бу кюнледе газетни редакциясына окъуучуларыбыздан бири сёлешип, ишин уста билген, тынгылы тамамлаган медсестра Холалары Жибирилни къызы Ларисаны юсюнден жазарыбызны тилегенди.

«Мен аны биринчи кере «Ленинград» санаторийде солугъанымда кёргенме. Таулу къыз болгъанын эшитгенимде, олсагъат танышыргъа излегенме. Ол къаллай окъурлу адам болгъанын билгенме, башхала да билселе ыразы эдим, деп сёлешеме», - дейди Мариям. Андан сора Ларисаны юсюнден тынгылы хапар билгенин да айтады:

«Ол 1987 жылда Нальчикде медицина училищени бошагъанлай, Долинскде курорт поликлиникада ишлеп башлагъанды. Биринчи кюнледен окъуна процедура медсестраны эм терк болушлукъ берген фельдшерни борчларын бет жарыкълы толтургъанды.

Бир жерде таймай жыйырма жылны ишлегенден сора аны Калмыков атлы санаторийге кёчюргендиле. Анда да сау онюч жылны ичинде кёл салып кюрешгенди. Ызы бла аны «Ленинград» санаторийде ишлерге чакъыргъандыла. Аны урунуу китапчыгъында жангызы эки жазыу барды: ишге алынды, башха жерге кёчюролдю. Баям, ол адамны сайлагъан усталыгъына кертичилигини, адамлыкъ даражасыны баш ышнаны болур. Ларисаны саусузланы, солугъанланы жюреклерине жол таба билгенин энчи белгилерге сюеме. Дагъыда мени бир танышым а Ларисаны 2003 жылда Калмыков атлы санаторийде солугъанындан бери танигъанын айтханды. Ол да аны махтар ючюн къалмагъанды. Аны айтханларын эшитгенимде уа, мени да кёлюм кётюрюлгенди. Бизни таулу къызларыбыз адгай даражагъа жетгенлери, быллай таушлукъ адамла бла шагъырей болуу манга хар заманда да бек хычыууун кёрюнеди. Арадан тёрт жыл озуп, мени кёлюме ушагъан адепли къызгъа жангыдан тюбегенме. Аны юсюнде эндиге дери билмеген кёп иги къылыкълары манга туура болгъандыла.

Санаторийге жыл санлары, адепкъылыклары, изленмери бирге ушамагъан кёп тюрлю адамла келеди. Лариса аланы хар бири бла ариу халда сёлешир, къолундан не иги зат келсе да, аны эт. Къалайда кимге болушлукъ керек болса, алайгъа терк табылыр. Аны ючюндю санаторийде ишлегенле, солургъа келгенле да аны атын уллу хурмет бла айтханлары. Урунуу жолунда ол кёп кере саугъаланнганды, махтаугъа тийишли болгъанды. Алай анга саусузланы, солургъа келгенлени ыразылыкъларындан уллу къууанч а жокъду.

Мен къайтарып айтыргъа сюеме, Ларисача къызларыбызы бла ёхтемленеме. Аллайла жаланда кесларини атларын иги бла айтдыкъ. Ол кёп кере саугъаланнгандыкъ, адамлыкъларыбызны бла миллетибизге намыс бердиреди», - дейди Ахметланы Мариям.

Андан сора уа Ларисаны ёсдюрген атагъа бла анагъа да ыспас сёзюн айтханды. Холаланы Жибирил бла Анахаланы Мариям да аушхандыла, жатхан жерлери жарыкъ, жумушакъ да болсун, аламат ариу къылыкълы иш кёллю, намыслы, адамлыкъны сыйлай билген къыз ёсдюргенди. Лариса кеси жаш ёсдюргенди, энди уа туудукъларына кёз-къулакъ бола, ишин да тынгылы тамамлай жашайды.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

Жандауурлукъ

«Жюн чындайла – аякъларын, бюсюреу сёзле уа жюреклерин жылытырла»

Кёп болмай Х. М. Бербеков атлы Къабарты-Малкъар къырал университет бла Шимал-Кавказда «Си-Мед» жаякъ-бет, пластика хирургия эмда стоматология илму-практика ара биригип, республиканы жыйышдыргъандыла. Аны Стоматология эмда жаякъ-бет институту директору, профессор Мустафаланы Магомет, аны орунбасары, медицина илмуланы кандидаты Холаланы Ибрагим да эл-

Башчысы Казбек Коковну буйругъуна тийишлиликде Херсон областны Скадовский муниципал округда къуллукъ этген аскерчилеге гуманитар болушлукъ тип, тийишли адамлагъа бергенди. Ала, жашауларына къоркъуу уллу болгъанына да къарамай, жюкню керекли жерге жетдирип къайтхандыла.

Мустафаланы Магомет.

«Гуманитар жюгюбюзню асламысы мингден артыкъ жюн чындайдан къуралгъанды. Аланы биз Черек, Чегем, Бахсан районлада, Хасанияда жашагъанладан сатып алгъанбыз. Дагъыда солдатлагъа деп тютюнле, конфетле да элтгенбиз. Институту студентлери уа чындайланы ичлерине аскерчилеге жюреклеринде болгъан огъурлу сёзлери бла письмола жазып салгъандыла. Жюн чындайла – аякъларын, бюсюреу сёзле уа жюреклерин жылытырла, бютюн кёллендирирле деп ийнанабыз», – дегенди Мустафа улу.

Люба АДИЛОВА.

УФСБ

Экстремизм аманлыкълагъа юсюргени тохтатылгъанды

Россейни ФСБ-сыны КъМР-де Управлениясыны къуллукчулары экстремизмге къажау мадарланы толтургъан кезиуде Терк райондан 32-жыллыкъ тиширыуну бузукъчу ишин тохтатхандыла.

Ачыкъланганыча, И. Мамрешева социал сеть-леден биринде экстремизм бла байламлы жумушланы бардырыргъа чакъырыула эттенди, деп билдиргендиле бизге кюч структураны пресс-службасындан.

Терк районну сюдюню онуу бла тиширыу РФ-ни УК-сыны 280-чи статьясыны 2-чи кесегине кёре бузукълукъ этгени тохташдырылгъанды. Аны 1 жылгъа бла 6 айгъа эркинлигин сыйырыу деген оноу чыгъарылгъанды, ол условно халда толтурулукъду. Дагъыда анга интернетде сайланы бла къаяумланы администратору болуп ишлерге жарамагъаны да тохташдырылгъанды.

Конкурс

Ниетлери – жазмаларында бла чыгъармаларында

Черек муниципал районда алгъаракълада терроризмге, экстремизмге, наркоманиягъа, коррупциягъа, правогъа бузукълукъ этиуге къажау кюрешге, миллетлени эмда динлени араларында байламлыкъланы кючлеугге, саулукълу жашау бардыруугъа жоралангган конкурс ётгенди. Анга школчула кёлден жазмаларын, плакатланы эмда чыгъармачы ишлерин жибергендиле. Бу кюнледе уа районну жер-жерли администрациясында эришиуде хорлагъанланы саугъалау болгъанды.

Анга аталгъан жыйылыуда районну администрациясыны башчысы Къулбайланы Алан сёлешгенди. Ол хунерлиликлери бла айырмалы болгъанланы алгъышлагъанды эмда бу магъаналы ишге тири къатышханлары ючюн ыспас этгенди. Мындан ары да тюз жолну сайлап, андан таймай барлыкъларына ышанганын билдиргенди.

Конкурсну эсеплерине тийишлиликде хорлагъанлагъа эмда экинчи, ючюнчю жерлеге тийишли болгъанлагъа багъалы саугъала берилгендиле. Анга тири къатышханла да къуру къалмагъандыла – грамотала бла саугъаланнгандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

СУРАТДА: саугъаланнганланы къауму район администрацияны башчысы Къулбайланы Алан бла.

Право

Умуту юзюлгенди

Былтыр 15 декабрьде эрттенликде 4 сагъатда прохладначы киши къызыны юйюнде алгъынгны юй бийчеси бла тюйюш ачханды. Ол къызадан-къыза барып, эр киши тиширыуну кёкюрегине бичакъ бла тёрт кере ургъанды. Алай ол мурдарлыгъын ахырына жетдиралмагъанды, тиширыугъа заманында медицина болушлукъ берилгенди.

Бу аманлыкъ бла байламлы РФ-ни СК-сыны Прохладна районда бёлюмюню къуллукъчулары эр кишиге РФ-ни УК-сыны 30-чу статьясыны 3-чю кесегине эмда 105-чи статьясыны 1-чи кесегине кёре терслеу материалла ачхандыла. Ол адамны ёлтюрюрге умут этгени ючюн терсленеди.

Бузукъчу аманлыкъ этген жерден къачып къутулгъанды. Право низамны сакълаучула аны излеуге бергендиле. Следователле аны къайда букъгъанын тохташдыруу эм жууапха тартыу жаны бла мадарла толтурадыла, деп билдиргендиле бизге РФ-ни СК-сыны КъМР-де следствие управлениясыны пресс-службасындан.

Маданият

Фахмуларын да ачыкълай, шуёхлукъну да кючлей

Жангы 2023 жылны ал кюнлеринде «Таланты Евразии» деген ат бла тёрели халкъла аралы конкурс бардырылгъанды. Ол быйыл жетинчи кере ётгенди. Анга Россей Федерацияны кёп регионлрындан, дагъыда Индиядан, Пакистандан, Арменияданн, Афганистандан да чыгъармачы къауумла къатышхандыла.

Конкурсну Дуния эмда Россейни артий комитетни Шимал Кавказда бёлюмюню башчысы Ауес Бетуганов кърагъанды. «Бизни бан муратыбыз – фахмулу жаш адамланы ачыкълауду, аны бла бирге уа миллетлени араларында келишиулюкню, бир бирни ангылауну, бир бирге хурмет этиуню, шуёхлукъну кючлендириуге себеплик этиудю. Конкурс «Халкъланы араларында мамырлыкъны, келишиулюкню кёурау» деген атына кертичи болгъанды»,-дегенди ол.

Концерт программа да бай эмда сейирлик болгъанды. Байрам саугъалау бла бошалгъанды. Конкурсда хорлагъанла алтын майдаллагъа бла дипломлагъа тийишли болгъандыла. Аланы башчылары уа усталыкъларын ёсдюргенлерине шагъатлыкъ этген сертификатла берилгендиле.

– Россейни кёп регионларындан эмда жууукъ, узакъ тыш къралладан келгенле да бизни республиканы ариулугъуна, къонакъбайлыгъыбызгъа бюсюрегенлерин айта, бери дагъыда шуёхлары, жууукълары, танышлары бла бирге къайтыргъа кюрешириклерин айтханды,-деп чертгенди Ауес Бетуганов.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

СУРАТДА: конкурсха къатышхан коллективленден бири.

Къайгъыруу

Херсондан келгенлеге аламат саугъала

Жангы жылны аллында Битеуроссей халкъ фронтну Къабарты-Малкъарда бёлюмюню (ОНФ) эм республикада Къоркъуусузлукъ жаны бла органланы дагъыда «Милосердие 07» жандауурлукъ фонд къарагъан кыйын саусузланы бла сакъат сабийлени эм Прохладна районда кол-интернатда санаторийлеге элтип юлешгендиле.

- Хар саугъаны жюрек жылыуубуз бла хазырлагъанбыз. Сабийлени кёллерин кётюралсакъ,

ветеранларыны советини келечилери Херсон областьдан келген сабийлеге саугъала бергендиле. Эсге сала айтсакъ, бусагъатда Нальчикни санаторийлеринде эки жюзден аслам гитче турады.

Жангы жылны аллында ОНФ-ни келечилери тургъанланы жокълагъандыла.

Жыйылгъан ахчагъа тюрлю-тюрлю таллы ашсуудан эки жюзден аслам хуржун хазырланнганды . Аны ОНФ-ни келечилери «Вершина», «Горный родник», «Фруктовый сад», «Лебедь» эм «Радуга» бизге андан уллу саугъа жокъду, – дейди ОНФ-ни эксперти Елена Денисова.

Одессадан бла Запорожьеден къачынчылагъа да саугъала берип къуундырыгъандыла. Алагъа деп ОНФ-ни штабы кийимле, продуктла, гигиена бла байламлы абериле жыйгъанды.

Акция

Элбрусну этегинде хайырлы дерсле

Солуу кюнлени кезиуюнде полициячыла «Чегет» талада туристлеге жолда жюрюуню жорукъларын ангылатхандыла. Машинаналада болгъанланы бла жаяу жюрюгенлени борчлары неде богъанларына энчи эс бёлюп, ала абаданлагъа, сабийлеге да юс кийимлеге къарангыда эсленнген белгиле юлешгендиле.

Жолну жорукъларын тинтгенден сора, полициячыла сабийлеге тюрлю-тюрлю бояула бла хайырланып, талагъа келе къаллай жол белгилеге тюбегенлерин суратлагъа чакъыргъандыла. Сабийле, къарда белгилени суратлап, аланы магъаналарын ангылатхандыла.

Андан сора уа сабийлеге тюрсюнлю бояула бла къарда жолда жюрюуню белгилерин ишлер онг бергендиле. Ызы бла уа аланы хар бирини да юсюнден ушакъла бардыргъандыла.

ХОЛАМХАНЛАНЫ Алима.

КъМР-ни Маданият министерствосуну, «КБР-Медиа» ГКУ-ну, КъМР-ни Журналистлерини союзуну, «Заман», «Кабардино-Балкарская правда», «Адыгэ псалъэ», «Горянка», «Советская молодёжь» газетлени, «Литературная Кабардино-Балкария», «Ошхамахо», «Минги-Тау», «Солнышко», «Нур», «Нюр» журналланы редакциялары-ны, «Къабарты-Малкъар» ВТК-ны, «КБР-инфо» информация агентствону, «Эльбрус» китап басманы коллективлери «Заман» газетде жууаплы секретарьны къуллугъунда кёп жылланы ишлеп кетген **АЛИКАЛАНЫ Догъуатбийни жашы Владимир** ёлгени бла байламлы жууукъларына бла ахлуларына къайгъы сёз береди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Маданият министерствосу КъМР-ни сыйлы артисткасы, «Кабардинка» къырал академиялы тепсеу ансамбльни балетмейстери **АТАБИЙЛАНЫ Фатима Михайловнагъа** анасы **МАРЕМКУЛОВА Тамара Мухадиновна** ёлгени бла байламлы бушуу этип къайгъы сёз береди.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНА:
Редакторну приёмныйи – 42-63-01.
Баш редакторну орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь – 40-03-24.
Секретариат – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68.
Экономика – 42-66-73.
Культура – 42-66-76.
Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71.
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюю эм жазылыу – 42-37-94.
Энчи корреспондент – 42-68-72.
Операторла – 42-66-85, 40-28-97.

Редакция авторлада бла къагъат жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материалларда айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5–6 бет) кёпюю алмайды.

Газет Связьны, информация технологияланы эмда асламлы коммуникацияланы ишлери жаны бла федерал надзор службаны (Роскомнадзорну) Къабарты-Малкъарда управлениясында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.
Регистрация номер —ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланнганды.
Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени изленирге тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связьны федерал Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: 76-01-21

Редакция авторлада 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5–6 бет) кёпюю алмайды.

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: 42-69-34

Газет ийыкъда юч кере чыгъады – **геююрге, орта, шабат** кюнледе.

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынды.
20.00 сагъатда къол салынгъанды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Мусукаланы Сакинат – дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия – жууаплы секретарьны орунбасарлары; Зезаланы Лида (1,2-чи бетле), Геляланы Валя (3,4-чю бетле) – корректорла.

Тиражы 1673 экз. Заказ № 17
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электрон почта: elbor_50@mail.ru